

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 27 mars 1905, kl. 2 e. m.

Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande n:o 4, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande eller bindring af olägenheterna för skärgårdsbefolkningen af sjöfarten inomskärs under vintertiden.

Uti en inom Andra Kammaren af herrar *Wilhelm Andersson, E. Åkerlund* och *Joh. Larsson* väckt motion, n:o 177, i hvilkens syfte herr *Emil Bäckman* instämt, hemställes, »att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån de stora olägenheter, befolkningen i åtskilliga af landets skärgårdar får vidkännas i följd af vintersjöfarten å våra inomskärsleder, genom statens försorg må kunna lindras eller förekommas, samt förelägga Riksdagen de förslag, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning.»

Till stöd för denna framställning anföra motionärerna, att genom den utsträckning, användandet af starka isbrytare tagit, synnerligen betungande svårigheter åsamkats en stor del af den vid segelleder bosatta landtbefolkningen, och framhålla de till belysande häraf följande:

»För en del af kustbefolkningen, hvars enda förbindelseled med fastlandet isvägarne under vintern ofta äro, medför deras sönderbrytande afsevärda kostnader för återställande af den därigenom afbrutna trafiken. För att uppehålla samfärdseln måste nämligen dyrbara flottbroar anskaffas, hvilkas skötsel och underhåll kräfva ej obetydliga årliga kostna-

der, som i de flesta fall uteslutande drabba landtbefolkningen. För de stora och viktiga transporter af olika slag, som endast kunna företagas å isvägarna, är förhållandet ej mindre bekymmersamt.

För landtbefolkningen viktiga intressen, som förr utan svårighet kunnat tillgodoses, hafva nu måst uppoffras och helt vika för sjöfartsintresset. Detta synes oss vara ett missförhållande, som bör undanröjas.

Såsom särskildt i ögonen fallande exempel på dessa missförhållanden tillåta vi oss framhålla sönderbrytandet af de urgamla förbindelselederna öfver Bråviken och af öfverfartsvägarna å Göta älf samt af kustbefolkningens förbindelseleder med fastlandet.»

Sedan denna motion blifvit för förberedande behandling öfverlämnad till Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskott, har detta utskott i däröfver afgifvet utlåtande anfört:

»Ett betydande antal hemman söder om Bråviken äro för fyllande af sitt behof utaf husbehovsvirke och vedbränsle hänvisade till allmänningsskogar, belägna norr om samma vik. Transporten af dessa skogsprodukter kan icke utan betydande kostnader och svårigheter äga rum å annan tid, än då Bråviken är belagd med körbar is. Då sådant vanligen äger rum åtminstone under någon del af vintern, har det förhållandet, att hemmanen äro genom en bred hafsvik skilda från ifrågasvarande skogsmarker, i äldre tider icke vållat någon afsevärd olägenhet. Förhållandet har emellertid blifvit ett annat, sedan numera för Norrköpings stads räkning anskaffats en isbrytareångare med uppgift att under vintern hålla segelrännan i Bråviken öppen. Till afhjälpan af olägenheterna beträffande vägarna öfver Bråviken har på landtbefolkningens bekostnad en flottbro blifvit anbringad öfver segelrännan, hvilken bro med vindspel uppdragits på isen, då fartyg skolat passera genom rännan. Fyra sådana broar hafva emellertid ansetts nödiga för att tillgodose behovet af vintervägar öfver isen, men anskaffandet af dessa broar och den med deras användande förenade vakthållningen medföra ej oväsentliga kostnader, till hvilkas bestridande landtmännen gjort framställning att af Norrköpings stad erhålla ett årligt belopp af 2,000 kronor, hvilken framställning emellertid endast i så måtto bifallits, att staden förklarar sig villig att tills vidare för ändamålet utgifva 540 kronor årligen.

Äfven inom Stockholms skärgård förekomma liknande olägenheter, hvilka föranledt klagomål från strandägare och öboar. Sålunda hafva vid upprepade tillfällen till Kungl. Maj:t ingifvits underdåniga framställningar af socknemännen i Vermdö, Blidö och Ljusterö kommuner om

ersättning för den skada, som tillskyndades skärgårdsbefolkningen däri-genom, att segelleden genom skärgården under vintertiden hölles öppen af isbrytande ångbåtar, hvarigenom de af ålder använda vintervägarna afskures. En af dessa framställningar har föranlett Kungl. Maj:t att vid det förnyade beviljandet af anslag för öppenhållande af farvattnet mellan Stockholm och Sandhamn förklara sig förvänta, att vid segel-rännans upptagande och öppenhållande från Stockholms stads sida skulle tillses, att intrång i fisket samt olägenheter för färjetrafiken i rännan i möjligaste mån förekommas. En annan af dessa framställningar fann Kungl. Maj:t skäligt på det sätt bifalla, att af medel tillhörande handels- och sjöfartsfonden anvisades ett belopp af högst 750 kronor till afhjäl-pande utaf vissa af vintersjöfarten föranledda olägenheter. Öfriga till utskottets kännedom komna framställningar föranledde ej någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Bland de af motionärerna omnämnda olägenheterna af vintersjö-farten förekommer visserligen icke det afbräck, som isbrytningen mången-städes vållar fisket. Utskottet har likväl icke kunnat undgå att vid behandlingen af detta ärende jämväl fästa uppmärksamheten vid de starka och, som det vill synas, ingalunda obefogade klagomål, som i synnerhet inom Stockholms skärgård anförts öfver de betydande förluster, hvilka i många fall förorsakats vinterfisket genom isrännas öppenhål-lande. I detta hänseende yttrar bland annat fiskerinspektören i ett år 1892 afgifvet utlåtande, att den skada för fisket, som vållas däraf att segelrännan genom Stockholms skärgård vintertiden hålles öppen medelst isbrytande ångbåtar, kunde för innehafvarne inom Vermdö kommun af vissa strömmingsvinternotvarp upptagas, lågt beräknadt, till mellan 7,000 och 8,000 kronor för år. Äfven i Bråviken anses strömmingsfisket lida af isrännans öppenhållande.

Utskottet har äfven funnit exempel på att klagomål anförts öfver isrännas öppenhållande i insjö, nämligen i sjön Lelången, Älfsborgs län, därvid yrkande framställt, att isbrytning å ifrågavarande sjö måtte helt och hållet förbjudas eller, om detta yrkande icke kunde bifallas, det måtte varda den eller dem, som för trafikändamål uppbröte isen å sjön, ålagdt att på egen bekostnad hålla färjor eller broar på erforderliga ställen öfver isrännan, att vidtaga åtgärder till förebyggande af olägen-heter och faror, som af isbrytningen vållades, och slutligen att ersätta all skada, som genom isbrytningen förorsakades. Det mål, hvori detta yrkande framställdes, har emellertid icke ännu blifvit slutligen afgjort.

Hvad motionärerna anfört därom, att genom isbrytningen olägenheter af allvarlig art förorsakas den vid segelleden bosatta landtbefolkningen, finner utskottet genom hvad i ärendet förekommit vara till fullo styrkt.

I fråga om dylik skada intog lagstiftningen vid tiden för utfärdandet af 1734 års lag den ståndpunkt, att »hvar som hugger upp vinterväg öfver sjö — — — — — svare till skadan». Motsvarande bestämmelse återfinnes dock icke i 1891 års väglag, som beträffande landsbygden trädt i stället för det kapitel af byggningabalken, hvilket innehåller berörda stadgande. Ehuru någon anledning ej torde förefinnas att förutsätta, det en annan rättsuppfattning härutinnan inträdt, lärer dock saknaden af bestämd föreskrift i berörda hänseende böra betraktas såsom en brist i den nuvarande lagstiftningen. Önskvärdheten af lagbestämmelser i den af motionärerna angifna riktningen har ock tidigare blifvit uttalad, nämligen uti det utlåtande, som Konungens befallningshafvande i Stockholms län på grund af här förut omnämnda, af Vermdö socknemän gjorda framställning till Konungen afgifvit, och hvarur utskottet tillåter sig anföra följande:

»Sökandena hafva således onekligen ett väl grundadt fog för de klagomål, de frambära; och hänvisande till den uppfattning, fiskeriinspektören uttalat i sitt underdåniga utlåtande, kan länsstyrelsen ej annat än finna oafvisligt, att från det allmännas sida någon åtgärd vidtages för klagomålets afhjälpande. Länsstyrelsen antager dock, att den nu gällande lagstiftningen icke är tillräcklig att bereda skärgårdsbefolkningen det behöfliga skyddet, utan att en ny lag måste komma till stånd, som, när isrännen blifvit upptagen, ålägger den, som anlagt rännan, att lämna godtgörelse för därigenom skedd skada å fiske, i likhet med den vid flottning i allmän flottled stadgade skyldighet att gälda sådan ersättning, och torde ersättningens bestämmande kunna ske i samma ordning, som stadgas i 8 § af nämnda förordningen om allmän flottled den 30 december 1880. I den nya lagen lär ock behöfva inrymmas stadganden därom, att isrännen ej får upptagas utan tillstånd af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som därvid har att meddela närmare föreskrifter såväl om de åtgärder, som kunna finnas nödiga för att vinterväg öfver isen må genom broars eller färjors anbringande på lämpliga ställen i rännan kunna underhållas, som ock rörande hvad fartyg har att iakttaga vid fart genom isrännen.»

Utskottet, som i likhet med länsstyrelsen i Stockholms län anser en lagstiftning såväl till skyddande af rätten till vintervägar öfver isarne som ock beträffande tillvaratagandet af fiskarebefolkningens intressen vara af behovet påkallad, anser sig dock böra uttala, att — med hän-

syn till den stora betydelse för vårt lands näringar, som ligger däruti att sjötrafiken äfven under vintertiden kan uppehållas — det är nödvändigt, om en lagstiftning i den af motionärerna angifna riktningen skall komma till stånd, att tillse, att något hämmande af vintersjötrafiken ej åstadkommes, och att icke heller för stora olägenheter komma att för sjöfarten uppstå. Rätten till vinterväg öfver isarne är emellertid i vissa fall uråldrig, under det att möjligheten att trafikera sjöled, sedan körbar is därå bildats, är af jämförelsevis färskt datum och i intet fall äldre än ångkraftens praktiska användande såsom drifkraft för fartyg. Det torde därför få anses befogadt, att den, som verkställer eller låter verkställa isbrytning, förpliktas att ersätta de kostnader och förluster, som genom densamma förorsakas.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört och då oöfverstigliga svårigheter icke torde möta att åstadkomma en lagstiftning, hvilken, utan att hindrande ingripa i vintersjöfarten, samtidigt bereder fiskarebefolkningen och kust- och öboarne ett tillfredsställande skydd emot åtminstone de största af de olägenheter, som för närvarande af isbrytningen dem förorsakas, tillåter sig utskottet hemställa,

att Andra Kammaran ville för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån, med nödig hänsyn tagen till sjötrafikens obehindrade fortgång, de olägenheter, som i följd af vintersjöfarten förorsakas befolkningen i flera orter af landet, måtte kunna lindras eller förekommas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning.

Denna utskottets hemställan blef af Andra Kammaran bifallen, och sedan detta beslut blifvit Första Kammaran delgifvet, har denna kammare hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott.

Det torde icke kunna förnekas, att det genom nutidens kraftiga hjälpmedel till stort gagn för landets handel och sjöfart möjliggjorda uppehållandet vintertid af sjötrafiken inom våra skärgårdar tillskyndar skärgårdsbefolkningen å vissa orter afsevärd skada genom afbrytandet af dess viktigaste, ja, ofta enda förbindelseled med fastlandet under lång tid. De fördelar, som tillskyndas landet genom sjöfartens oafbrutna upprätthållande, äro så stora och påtagliga, att det gifvetvis icke kan ifrågakomma att genom lagstiftning omöjliggöra eller ens i högre grad försvåra eller betunga vintersjöfarten,

men rättvisa och billighet fordra dock, att skärgårdsbefolkningens urgamla rättighet att, under den årstid, då dess båtleder äro af is stängda, kunna bereda sig färdvägar öfver de tillfrusna fjärdarna och sunden icke alldeles åsidosättes. Utan tvifvel är det äfven möjligt att finna utvägar för ett rättvist tillgodoseende af båda dessa viktiga intressen, och just därför att den i möjligaste måtto orubbade sjöfarten har för hela landet ett så högt värde, har den äfven förmåga att göra hvad på den rättvisligen kan ankomma för att häfva eller förminska de olägenheter, den förorsakar andra.

Bland de lagstadganden, som forde erfordras för att rättvist tillgodose de här ifrågakarande olika intressena, anser utskottet böra inrymmas bestämmelser, afseende:

att förhindra nödiga vintervägars förstörande genom isrännors uppbrytande, där sjöfartens intresse är alltför ringa emot betydelsen af en orubbad vintervägs bibehållande;

att, där isrännors upptagande och bibehållande är af afsevärd betydelse för det allmänna och i följd däraf behöfliga vintervägar öfver isen måste korsas, kostnaden för nödiga färjors eller dragbroars anordnande och underhåll till väsentlig del eller i rättvis proportion komme att bestridas af dem, som af den ostörda sjötrafiken hafva intresse, möjligen med bidrag af allmänna medel, samt

att, där sedan gammalt bedrifvet vinterfiske, genom sjöfartens upprätthållande vintertid, afsevärdt skadas, skälig ersättning för skadan beredes.

I vederbörande Konungens befallningshafvandes hand synes böra läggas att utfärda nödiga föreskrifter i hithörande hänseenden.

Då utskottet sålunda för sin del anser den väckta motionen förtjäna allt afseende och fullständig utredning af hithörande förhållanden erfordras, innan öfverklagade olägenheter kunna afhjälpas, får utskottet, med hänvisande i öfrigt till hvad Andra Kammarens utskott i ämnet anfört, hemställa,

att Första Kammaren måtte för sin del biträda
Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 27 mars 1905.

På utskottets vägnar:

AX. G. SVEDELIUS.